

Nieuwe kans op werk

De werkschool moet een brug worden tussen school en werk, voor jongeren die het nu niet redden. Binnenkort beslist het kabinet of zulke scholen er echt komen. Maar in Haarlem zijn ze alvast begonnen. 'Wij laten zien dat het werkt.'

Hanne Obbink

Jeffrey (21) ligt op zijn rug onder de kale romp van een boot. Daar wordt straks de kiel aan gelast, maar eerst moet de onderkant vlakgeslepen worden. Dat gebeurt met een slijptol die Jeffrey voortdurend boven zich moet houden. Zwaar werk, vindt hij zelf, dat een oververdoend jankende herrie en een regen van vonken met zich meebrengt.

Hier op scheepswerf de Chinook in Haarlem leren zo'n twintig jongens een vak, met vier dagen werk en één dag op school. Ze worden metaalbewerker of scheepstimmerman, eerst op het laagste niveau van het mbo en als dat lukt daarna op niveau 2. Jeffrey heeft er een kleine vier jaar op zitten, en nu is hij bijna toe aan z'n mbo-2-diploma.

Dat is meer dan hij een paar jaar geleden had durven hopen. "Er was geen school die me nog wou aannemen", zegt hij – waarom precies, dat laat hij in het midden. De Chinook was zijn laatste kans.

Waar hij was terechtgekomen onder deze kans? "Op straat. Ik weet het niet. Nergens."

De Chinook is een van de vier leerwerkbedrijven van Perspectief, een samenwerkingsverband van onder meer de gemeente Haarlem, een aantal scholen in de regio en bureau jeugdzorg. Jongeren die op elke school die ze bezocht hebben zijn vastgelopen en niet op eigen kracht een volwaardige baan kunnen vinden, worden hier 'op de benen geholpen', zoals Cees Boon het zegt. Boon is directeur van Paswerk, het bedrijf dat vanouds de sociale werkplaatsen in Haarlem onder zijn hoede heeft en waar ook Perspectief is ondergebracht.

"Met alle jongeren die hier terecht komen, is wel iets aan de hand", zegt Boon. "Problemen thuis en op school, drugs, criminaliteit. Ze hebben met de leerplichtambtenaar te maken gehad, met de jeugdzorg of met de reclassering. Als echt niets meer lukt, komen wij in beeld." En dan lukt het soms wel weer, vertelt Boon. Perspectief kan per jaar zestig

van deze jongeren aan, behalve op scheepswerf de Chinook ook in een bouwbedrijf en twee restaurants. Zo'n 70 procent slaagt en vindt daarna zijn weg naar een baan.

"Dit is een soort werkschool *avant la lettre*", zegt Boon. Daarmee verwijst hij naar een advies aan het kabinet van een half jaar geleden, opgesteld door een commissie onder leiding van Hans Kamps, voorzitter van de vereniging van uitzendbureaus ABU. Het ministerie van onderwijs komt binnenkort met een standpunt over dat advies.

Volgens de commissie-Kamps moet er een brug geslagen worden tussen school en werk, vooral voor jongeren uit het speciaal onderwijs, het praktijkonderwijs en het laagste niveau in het mbo. Een deel van deze jongeren redt het niet zonder hulp bij de overstap naar een baan. Ze komen thuis te zitten, belanden in de Wajong (de uitkering voor jonggehandicapten) of blijven steken in baantjes zonder vooruitzichten.

Voor scholen is het een zware opgave om deze jongeren verder te hel-

pen. Docenten moeten vaak 'tegelijkertijd opleider, opvoeder, jeugdwerker en intermediair op de arbeidsmarkt' zijn, schrijft de commissie-Kamps in haar advies. Maar al die inspanningen lopen op niets uit als er geen bedrijven te vinden zijn die willen helpen om deze jongeren klaar te stomen voor een baan. Zulke bedrijven zijn er genoeg, vermoedt de commissie, zolang ze maar geen risico hoeven te lopen en de voorwaarden helder zijn.

De werkschool moet dat voor elkaar krijgen. Scholen moeten er leerlingen kwijt kunnen die in aanmerking komen voor steun, bedrijven moeten er stage- en leerwerkplaatsen kunnen aanmelden. De werkschool moet betaald worden met geld dat nu nog naar de Wajong gaat, en daarnaast door jeugdzorg en gemeenten. Dat kan best, vindt de commissie-Kamps, want dankzij de werkschool zal het beroep op Wajong, jeugdzorg en gemeentelijke bijstand afnemen.

'Op tijd komen, doen wat je gezegd wordt – hier leren ze het'

Het Haarlemse Perspectief pakt het net iets anders aan – het zoekt niet naar leerwerkplekken elders, maar runt zelf de bedrijven die voor die plekken zorgen. Maar de gedachte erachter is hetzelfde, zegt Cees Boon. "Hoe de structuur van die werkschool zich precies uitkristalliseert, doet er niet veel toe. Wij laten zien dat het werkt."

Inderdaad, goedkoop is de Haarlemse werkschool niet, vooral doordat de groepen veel kleiner zijn dan in het gewone onderwijs: op elke vijf à zes jongeren één zogeheten werkmeester. Boon: "Een jaar hier kost zo'n 13.000 euro per jongere, dat is veel geld. Maar bedenk eens wat het kost als het misgaat met zo'n jongere; dan gaat dat bedrag wel tien keer over de kop."

Een waarborg voor een goede afloop is zo'n werkschool uiteraard

Op scheepswerf de Chinook leren de jongeren een vak, bijvoorbeeld metaalbewerker.

FOTO MAARTJE GEEL

niet; dat heeft men in Haarlem ook ervaren.

"Er is hier wel eens iemand weggegaan van wie we binnen zes maanden hoorden dat 'ie te gast was in de Koepel, de gevangenis hier in de stad", zegt Roy Heine. Hij is chef-kok in de Ripper, een van de restaurants

van Perspectief. "Dat was heel teleurstellend. Maar het verschil tussen hoe ze hier binnenkomen en weggaan, dat is vaak zo groot", vervolgt hij. "Ze moeten alles nog leren. Alles wat er met koken te maken heeft. En misschien nog wel belangrijker: hoe ga je om met wat er bij

een baan komt kijken. Als ze net binnenkomen, kan het gebeuren dat je tegen iemand zegt: die pan brand aan. Dat 'ie dan terugzegt: ja, maa, die pan is niet van mij'. In een team werken, op tijd komen, doen wat je gezegd wordt – hier leren ze het. Ze groeien, als vakman en als persoon."

Vriendelijk blijven

Priscilla (16) heeft al bijna een heel leven in de jeugdhulpverlening achter de rug. "Mijn moeder heeft veel meegemaakt", zegt ze, en bij die verklaring laat ze het. "Tot mijn elfde heb ik bij familie gewoond, maar dat ging mis."

Via een serie tehuizen kwam ze vorig jaar terecht in een zogeheten kamertrainingscentrum. "Daar leer je zelfstandig te wonen. Over een tijdje hoop ik echt op mezelf te gaan wonen. Daar kijk ik naar uit; na al die jaren jeugdzorg mag het wel eens afgelopen zijn."

Priscilla werkt in de bediening in het Haarlemse restaurant annex leerwerkbedrijf de Ripper. "Zwaar? Soms wel, ja. Als je zelf niet lekker in je vel zit, moet je toch vriendelijk blijven."

Of ze in de horeca blijft werken, weet ze nog niet. "Maar ik ben wel beter gaan inzien dat het sowieso belangrijk is om een diploma te halen. Als ik volgend jaar mbo-niveau 2 gehaald heb, kan ik altijd nog beslissen."

Meteen lachen

Remy (16) heeft het 'super naar zijn zin'. Sinds acht maanden werkt hij in restaurant de Ripper. Hij zat op het vmbo, maar dat ging niet echt goed. "Ik kan me slecht concentreren, ik had nooit mijn huiswerk af. Ik ben niet echt iemand om met mijn neus in de boeken te zitten. Niks interesseerde me."

Remy begon steeds meer te spijbelen, vertelt hij, en kreeg dus met de leerplichtambtenaar te maken. Via kwam hij bij de Ripper terecht. "Ik moet eerst iets echt willen voor ik het ga doen. Maar hier was het meteen goed. Meteen lachen."

In de Ripper wordt hij opgeleid tot gastheer in de horeca. "Daar wil ik later ook mijn beroep van maken. Ik hou ervan om met veel mensen te zijn, te lachen, grapjes maken aan een tafeltje. Hartstikke leuk. Niet veel jongeren krijgen zo'n kans."